

USA dóó tohónanídi kéyah la' dahnáánástá Hawaii deilnínígíí haayit'éego k'é ahidi'ní

USA Wáashindoondéé' 1826 yihxah yéédáá' díí Hawaiiidi bitsi' yishtlizhii kéedahat'ínígíí éi t'áábí biwáashindoon hólóogo binahji' bitsi' yishtlizhii ídlíígo bee béého'dílzín dooleel' dadíiniid.

U.S. bisiláo táłkaa' deikáhígíí díí Hawáa'ii yik'ideez'íígo hoolzhiizh. T'áá náás hodeeshzhiizhgo U.S.dóó halne'é nilíígo díí U.S. bidahnaat'a'í Hawáa'iidi dahyistsooz dóó k'ad éi díí bee bik'i adéest'íí' dooleel' dadíiniid. Díí asdzání ach'eeke' nilíígo yaa hadzíí éi díí biyi'gi yíidííłtah <http://www.kanakamaolipower.org/history.php>).

U.S. éi Hawáa'ii áyaa iidoot'á, ákonidi díí naaltsoos bee ałgha'diit'aahii ha'nínígíí la' ályaa dóó náána la' keyah ałdó' bíł ałhiih yidzoh díí éi Louisiana dóó Florida dóó Texas ákólyaa silíí'. Díí naaltsoos bee ałgha'deet'ánígíí éi díí Dine'é nilínígíí t'áá bí biWáashindoon hólóogo yinahjí' t'áábí ak'inidaaldzil dooleel' ho'doo'niid éi 1893 yihxah yéédáá'.

1959 yéédáá' díí USA dóó Hawáa'ii ałhxiih dookah dóó t'áá la' bizhi'go ádoolníł ha'niigo baa yánaánaáti'. Áko díí siláołtsoo' t'éiya binahjí' t'áá áko hodoo'niid áají' Hawáa'ii ashdladiin kéyah góne' bee bi'dééji' áko díí USA yiyaa'jí' dadiikaii.

Díí ń Hawáa'ii éi ts'ídah t'ahdii kéyah ayóó'anoolnin dóó Diné kééhat'ínígíí nizhónigo chida'ahool'í dííjįdi, ákonidi díí USA t'ahdii yee adihólníih dóó haanízágóó éi ákót'ée dooleel'.

Díigi át'éego éi saad bee yáti' dííjįdi: Nihxí Americans ts'ídí aláahgo yá'áhoot'éehgo nihł hahoodzo dóó doo héida nihiláahgo át'ée da.

Díí éi nínaásgóó ółta' góne' bee da'néetįł díí éi áhá'ní...." Nihł ilíjídóó t'áá altsxoní díníłzin"

Hawáa'ii Dine'é éi ádaaní doo t'áá k'ad America biyaa iikaii da yidiiskáágóó.

Hoolzhishdéé' al'áá Diné'é kéyah bíł hadihwiisdzogóó díí t'áá nihí nihi wáashindoon dahólóó dóó t'áá nihí ak'indadiikaii ha'niigo hoolzhish. Díí bitsi' yishtlizhii kéedahat'íggóó baa hane' k'asdáá' t'áá alhxeelt'éego Baa dahane' díí bee haz'ánii bik'eh dahonool'í dabidi'niigo búghahí yik'ee ti'dahooznii'. Díí yidiiskáágóó lahgo át'éego ánidoolníł daanigo yaa yadaalti' lá díí Hawáa'iidi Diné kéedaht'ínígíí. Háadidah léi' lahgo ádzaago éi ts'ídá bohónéedzágago Wáashindoon biyoolwoł dooleel'. Díí éi t'áá altsogóó naaltsoos bee nidanideeh dooleel' náána nilch'ih naalkidí biyi'jį' bee na'alkaahí ádaat'éhígíí ałdó' dabiyi' dooleel'.